

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Pidemmälle katsovalle visiolle koko koulutusjärjestelmän tulevaisuudesta on helppoa nähdä tarve nopeasti muuttuvassa maailmassa. Parhaimmillaan selonteko olisi laajasti valmisteltu ja hyväksytty visioasiakirja, joka vaikuttaisi yli hallituskausien tukien siten koulutusjärjestelmän pitkäjänteistä kehittämistä. Tällaisen selonteon laatiminen vaatisi sen, että eri sidosryhmät osallistuisivat valmisteluun tiiviisti, valmistelun tukena hyödynnettäisiin tutkimusta laajasti ja sisältöön olisi myös mahdollista vaikuttaa. Valitettavasti lausunnoilla olevaa koulutuspoliittisen selonteon luonnosta ei ole valmisteltu näin.

Selontekovalmistelun yhteydessä on järjestetty yksi ennalta määrätyllä teemalla (koulutuksen tasa-arvo) pidetty tutkijatapaaminen. Tämä vaikuttaa ohjanneen selonteon valmistelua kautta linjan. Koulutuksellinen tasa-arvo ja syrjäytymisen ehkäiseminen ovat tärkeitä teemoja, mutta niin ovat myös digitalisaatio ja teknologian kehitys, ilmastonmuutos, väestön muutos ja kyberturvallisuus. Tutkijoilla olisi varmasti ollut annettavaa myös vaikkapa oppimis- ja osaamistuloksiin, koulutuksen työelämäyhteyteen, tulevaisuuden osaamistarpeisiin ja uusiin oppimiskäytäntöihin liittyen.

Selonteossa on paljon hyviä ja kannatettavia linjauksia, joita EK haluaa olla edistämässä yhdessä ministeriön ja muiden sidosryhmien kanssa. Valitettavasti mukana on kuitenkin myös paljon sellaista, jota EK ei voi allekirjoittaa. EK kiittää valmistelijoita selonteon valmistelun aikana käydystä keskustelusta. Elinkeinoelämän ja koulutustoimijoiden välisen yhteyden ja keskinäisen ymmärryksen vahvistaminen on erittäin tärkeää tämän päivän ja tulevaisuuden haasteiden voittamiseksi. EK pitää valitettavana, että valmistelun aikana esille nostamamme viestit eivät näy luonnoksessa tarvittavissa määrin. EK:n näkemyksen mukaan selonteko kokonaisuutena ei ratkaise Suomen

koulutusjärjestelmän kohtaamia haasteita mentäessä kohti 2040-lukua, eikä siksi sitoudu selonteon linjauksiin.

Kolme tärkeintä asiaa, jotka selonteossa pitäisi tulla selvästi luonnosta vahvemmin esille ovat työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin vastaaminen, digitalisaation ja teknologian parempi hyödyntäminen koulutuksessa ja Suomen kansainvälistymisen edistäminen.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Asetetussa tavoitetilassa on sinänsä paljon hyvää. Vahvan sivistysperustan korostaminen, maailman kärkeä oleva osaamistaso ja ennakkoluuloton ote digitalisaation hyödyntämiseen ovat lämpimästi kannatettavia asioita. EK pitää kuitenkin tärkeänä, että tavoitetilaa vielä konkretisoitaisiin esitetystä katsomaan vahvemmin tulevaisuuteen. Tavoitetila on nyt pikemminkin kuvaus siitä millainen meidän koulutusjärjestelmämme pitäisi olla jo tänään, eikä kunnianhimoinen visio siitä millainen sen tulisi olla vuonna 2040.

Maailman muutokset ovat nopeita ja ennakoimattomia. Suomen koulutusjärjestelmä pystyi reagoimaan koronashokkiin jopa hämmästyttävän hyvin. Ei liene perusteita olettaa, etteikö myös uusia täysin ennakoimattomia shokkeja olisi tulevaisuudessa odotettavissa. Siksi on tärkeää, että koulutusjärjestelmä pystyy toimimaan joustavasti ja reagoimaan nopeasti. Tämä olisi tärkeä näkökulma tuoda tavoitetilassa esille. Koulutusjärjestelmän uudistumiskyky on yksi perusta Suomen kasvulle ja edellytys sille, että Suomi pärjää kansainvälisessä kilpailussa, jossa innovaatioiden ja osaamisen merkitys korostuu entisestään.

Tavoitetilasta puuttuu tulevaisuuteen suuntautuva kannanotto siihen, miten koulutusjärjestelmä tukee Suomen, yritysten ja työmarkkinoiden kansainvälistymistä. Suomen väestökehitys vaatii voimakkaita toimenpiteitä työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi. Kansainvälinen kilpailu osajista tulee tulevaisuudessa kiristymään entisestään. Englanninkieliset julkiset palvelut, esimerkiksi varhaiskasvatus ja koulutus mukaan lukien olisi merkittävä vetovoimatekijä Suomelle kamppailussa osaavasta työvoimasta. On aivan välttämätöntä, että koulutusjärjestelmän kehittämisessä on huomioitava lisääntyvä englanninkielisen koulutuksen tarve kaikilla koulutustasoilla aina varhaiskasvatuksesta alkaen. Pelkkä epämääräinen "kielivähemmistöjen erityistarpeiden huomioiminen" on täysin riittämätön visio 2040-luvun monikielisestä koulutusjärjestelmästä.

Toisen asteen tutkinto koko ikäluokalle ja korkeakoulututkinto puolelle ikäluokasta ovat tavoitteina sinänsä kannatettavia. Koulutustason sijaan tarvitaan vahvempaa katsetta osaamistasoon. Osaamistasoa on nostettava kaikilla koulutusasteilla perusopetuksesta alkaen. Suoritettun tutkinnon on annettava taitoja, joiden avulla työllistyy koulutusta hyödyntäviin tehtäviin. Kansakunnan osaamistasoa voidaan seurata myös esimerkiksi PIAAC-tutkimuksen tulosten kautta. Suomi ei tule ikinä pärjäämään kansainvälisessä osaamiskilpailussa panostamalla määrään. Vaikka Suomessa koko ikäluokka suorittaisi korkeakoulututkinnon, niin pelkästään Euroopasta löytyy lukuisia maita, joista löytyy määrällisesti enemmän korkeakoulutettuja. Siksi Suomelle ainoa mahdollinen

menestysresepti on siinä, että suomalaisen sähköasentajan, sairaanhoitajan ja diplomi-insinöörin osaamisen on oltava parempaa kuin muissa maissa asuvilla kollegoillaan. Suomalaisten yritysten menestymisen edellytys on olla parempia kuin muualla, ja siihen vaaditaan osaavia ihmisiä.

Koulutuksen ja tutkimuksen sekä elinkeinoelämän tarpeiden välinen kohtaanto on tarpeen nostaa tavoitetilassa voimallisemmin esille. Elinkeinoelämä on monipuolinen ja siksi sen osaamistarpeetkin ovat moninaisia. Vahvat osaamiskeskittymät, joissa nimenomaan koulutus, tutkimus ja elinkeinoelämä ovat tiiviissä yhteistyössä, mahdollistaa suomalaisten yritysten menestyksen kansainvälisessä liiketoiminnassa ja houkuttelee myös ulkomaisia osaajia ja investointeja Suomeen. Oppilaitosten tulee nähdä osaamiskeskittymät laajemmin kuin vain tutkimuksen toteuttamisen kautta. Lisäksi on muistettava, että keskittymistä riippumatonta yritystoimintaa tulee aina olemaan. Koulutusjärjestelmän on kyettävä palvelemaan myös näiden yritysten osaavan työvoiman tarpeita.

Ei liene mitään syytä olettaa, että digitalisaatiokehitys työssä ja oppimisessa hidastuisi. Digitalisaatio tulee luomaan uudenlaisia tapoja oppia ja opettaa, mutta merkittävin muutos digitalisaatiolla tulevana vuosina ja vuosikymmeninä tulee olemaan työelämään. Muutos tulee entisestään kiihtymään, ja koulutusjärjestelmällä on oltava valmius tukea yksilöitä menestymään muutoksessa. Elinikäisen oppimisen perusta luodaan perusopetuksessa, mutta koko koulutusjärjestelmän ja kaikkien sen osien tulee joustavasti tukea jatkuvaa, elinikäistä oppimista.

Koko koulutusjärjestelmää koskeva johtamishaaste liittyy tiedon tuottamiseen ja tiedolla johtamiseen. Järjestelmämme tuottaa valtavat määrät dataa opiskelusta, mutta tiedot päivittyvät eri tietokantoihin tehokkaan ja vastuullisen johtamisen kannalta liian hitaasti. Koulutuksessa syntyvää mahdollisimman reaaliaikaista dataa pystyttäisiin hyödyntämään esimerkiksi osaamistarpeiden ennakkoinnissa ja työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen kohtaanto-ongelman helpottamisessa. EK näkisi selonteon luontevana paikkana linjata avoimen ja mahdollisimman reaaliaikaisen koulutusdatan julkistamisesta.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Suomen tulevaisuuden kannalta yksi huolestuttavimmista ilmiöistä on nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen, joka näkyy esimerkiksi oppimistulosten heikkenemisenä ja mielenterveysongelmien lisääntymisenä. Suomessa on arviolta 4000 yläkouluikäistä nuorta, joilla on niin suuria ongelmia koulun käymisessä ja niin paljon poissaoloja, että voidaan puhua koulua käymättömistä nuorista. PISA-tutkimusten tulosten perusteella taidoissaan vakavista puutteista kärsivien oppilaiden osuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana 2,5-kertaistunut reiluun kymmeneen prosenttiin.

EK pitää ehdottoman tarpeellisenä, että lukutaitoon sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamiseen panostetaan merkittävästi. Selonteossa on nostettu ansiokkaasti esille oppimistulosten heikkeneminen ja myös tavoitteissa mainitaan oppimistulosten kääntäminen nousuun. Valitettavasti vain toimenpiteistä puuttuu kokonaan keinot, joilla voitaisiin nostaa matematiikan ja luonnontieteiden osaamista. EK:n näkemyksen mukaan selontekoon voitaisiin lisätä uutena

toimenpiteenä peruskoulun LUMA-ohjelmaa matematiikan ja luonnontieteiden osaamistason nostamiseksi.

Digitalisaation tuomia mahdollisuuksia oppimisessa on hyödynnettävä lasten kehitysvaiheen mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa ja alkuopetuksessa oppimispelit mahdollistavat yksilöllisen tuen lapsen kehitysvaiheen mukaisesti. Myöhemmissä vaiheissa digitaaliset oppimisympäristöt ja oppimisanalytiikka tarjoavat erinomaisia mahdollisuuksia tukea oppimista ja oppimisen tuen oikea-aikaista kohdentamista.

On tulevaisuuden ja lasten tasa-arvoisten mahdollisuuksien turvaamisen kannalta kestäväntöntä, ettei selonteossa linjata koulun digitalisaatiosta ja oppimisympäristöjen monipuolisesta käytöstä vahvemmin. Korona näytti, että myös perusopetusta pystytään järjestämään etänä. Vaikka kevään 2020 poikkeustilanne olisi vaikuttanut koulutukselliseen tasa-arvoon heikentävästi, kuten selonteossa todetaan, niin tämä ei ole peruste jättää etäopetusmahdollisuuksia kehittämättä. Päinvastoin. Ei ole mitään esteitä kehittää etäopetusta ja muita digitaalisia oppimisen mahdollisuuksia huomioimaan myös koulutukselliselle tasa-arvolle asetetut tavoitteet. Samalla on hyvä korostaa myös sitä, että niitäkin lapsia ja nuoria on, joille etäopetus sopi perinteistä opetusta paremmin. Yksilöllistä tukea, esimerkiksi tukiopetusta, voidaan hyvin tarjota myös etänä. Etäopetuksen laajamittainen hyödyntäminen mahdollistaisi esimerkiksi monipuolisten kielivalintojen tekemisen jokaiselle oppilaalle.

Konkreettinen keino oppimistulosten kääntämiseksi nousuun ja digitalisaation mahdollisuuksien vahvemmaksi hyödyntämiseksi olisi oppimisanalytiikan suunnitelmallinen hyödyntäminen. Oppimisanalytiikka mahdollistaa oppimisvaikeuksien havaitsemisen tehokkaammin ja niihin puuttumisen ennen kuin oppimisvaikeudet kehittyvät ongelmaksi.

Varhaiskasvatuksen laadussa ei ole olemassa eroja yksityisesti ja julkisesti tuotettujen palvelujen välillä. Siksi on aivan kestäväntöntä linjata selonteossa, että varhaiskasvatus olisi pääosin julkisesti tuotettua koko maassa. EK pitää välttämättömänä, että oheinen linjaus poistetaan selonteosta. Varhaiskasvatukseen osallistumista kannattaa lisätä niin lasten varhaiskasvatuksesta saamien hyötyjen kuin työllisyysvaikutustenkin vuoksi. Osallistumisasteen nostamiseen on valittava tehokkaimmat keinot. Varhaiskasvatusmaksujen poistaminen ei välttämättä kohdennu osallistumisasteen nostamisen kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Selonteko olisi luonteva paikka linjata myös harrastusten järjestämiseen koulupäivän yhteydessä. Julkisen talouden kestävyys kannalta työurien pidentäminen on tärkeää. Yksilön terveys on merkittävä tekijä työuran pituudessa, ja koululla on merkittävä rooli liikunnalliseen ja terveelliseen elämäntapaan ohjaamisessa. Lasten hyvinvointia voitaisiin tukea mahdollistamalla harrastukset koulupäivän yhteyteen esimerkiksi hyödyntämällä koulun kerhotoimintaa ja näin lisätä liikkumista koulun arjessa.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

EK ei tue selonteon linjauksia toisen asteen koulutuksen kehittämisen suunnista. Selonteon linjaukset toisen asteen koulutuksen kehittämistä ovat merkittävältä osin väärän suuntaisia ja puutteellisia. Yhteistyön lisääminen lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta on kannatettavaa esimerkiksi yrittäjyysopintojen ja vieraiden kielten koulutustarjonnan monipuolistamiseksi. Sen sijaan toisen asteen koulutuksen kokonaisvaltaiselle toimintatapojen ja rakenteiden uudistamiselle ei ole tarvetta. Lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta tulee kehittää omina koulutusmuotoinaan niiden erityispiirteistä lähtien. EK kantaa huolta osaamisen tasosta.

Suurin osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on aikuisia ja jatkuvan oppimisen näkökulmasta ammatillisen koulutuksen merkitys ja tarve tulee elinkeinoelämän näkökulmasta kasvamaan. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen yhteistyötä tulee vahvistaa yrityslähtöisten koulutusmallien kehittämisessä osajatarpeisiin vastaamiseksi. Ammatillisen koulutuksen uudistus loi toimintamallin ja sääntelyperustan, joka mahdollistaa myös tulevaisuuden haasteisiin vastaamisen, mm. tutkinnon osia joustavasti hyödyntämällä. Tämän uudistuksen jalkauttaminen on edelleen kesken, ja valitettavat taka-askeleet esimerkiksi rahoitusmallin muuttamisen osalta olisi syytä perua. Osaamisperusteisuus, asiakaslähtöisyys, yksilölliset opintopolut ja moninaisissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen olisi ollut erinomainen lähtökohta myös tälle selonteolle ammatillisen koulutuksen osalta ja myös laajemmin. Suomen ammatillinen koulutus toimii erinomaisena esimerkkinä myös kansainvälisesti tulevaisuuteen suuntauvasta koulutusjärjestelmästä. Valittua kehityssuuntaa on tarve edelleen vahvistaa.

Ammatillinen koulutus nähdään selonteossa kapeasti nuorten koulutuksena. Elinkeinoelämän kannalta ammattiosaamisen merkitys korostuu niin työuran alkuvaiheessa kuin työuran aikana erilaisissa siirtymissä. Ammatillinen koulutus palvelee yhtä lailla työssä olevia kuin työttömiä uuden osaamisen hankkimisessa työuran aikana. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoilla on oma merkittävä roolinsa niin osaamisen syventämisessä kuin myös tiettyjen pätevyyksien hankkimisessa.

Uusi teknologia ja digitalisaatio ei ole pelkkää oppimisen tukea, jota pitää harkiten käyttää. Digitalisaatio on työelämää ja maailmaa muuttuva megatrendi, joka vaikuttaa väistämättä tapoihin kouluttaa ja koulutuksen sisältöihin. On selvää, että digitaaliset ratkaisut tulevat monissa tapauksissa korvaamaan nykyisin käytössä olevia oppimisen ja opiskelun tapoja. Tätä kehitystä ei pidä pyrkiä jarruttamaan.

Ammatillisella koulutuksella ja lukiokoulutuksella on omat, toisistaan poikkeavat roolinsa, tehtävänsä ja oppimistavoitteensa. Näitä tulee siksi kehittää jatkossakin omina itsenäisinä koulutusmuotoina. Siinä missä lukiokoulutuksen jälkeen on toivottavaa sijoittua ensisijaisesti jatko-opintoihin, on ammatillisen perustutkinnon suorittamisen tavoitteena ensisijaisesti työllistyä. On järkeväkin kummallista käyttää selonteossa ammattikorkeakouluissa 15-19-vuotiaina aloittaneiden ikäryhmää esimerkkinä ammatillisen koulutuksen suorittaneiden vähäisestä sijoittumisesta jatko-opintoihin. Vipusen tilastojen perusteella ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus niin ammattikorkeakoulujen kuin yliopistojenkin uusista opiskelijoista on kuitenkin ollut viime vuodet

tasaisessa kasvussa. Ammatillisen perustutkinnon on tarjottava jatko-opintokelpoisuus ja riittävät valmiudet jatko-opintoihin, mutta ammatillisia perustutkintoja ei pidä kehittää jatko-opintojen, vaan työllistymisvalmiuksien näkökulmasta. Tämän vuoksi EK ei kannata yhteisten tutkinnon osien osuuden lisäämistä ammatillisessa koulutuksessa. Työllistymisen näkökulmasta tulee vahvistaa ammattiosaamisesta ja nostaa sen tasoa.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

On erinomaisen tärkeää, että selonteossa linjataan selkeästi tavoitteeksi korkeakouluopintojen nopeuttaminen sekä siirtymistä toiselta asteelta korkeakoulutukseen sujuvoittamalla että läpäisyä tehostamalla. EK haluaa myös erikseen kiittää, että selonteossa linjataan korkeakoulujen lisäaloituspaikkojen suuntaamisesta aloille ja alueille, joilla on koulutuskysyntää ja joilta työllistytään hyvin. Myös tavoite ulkomaisten opiskelijoiden osuuden nostamisesta 15 prosenttiin kaikista tutkinto-opiskelijoista on kannatettava. Tavoitteen saavuttamisen kannalta on aivan keskeistä, että opiskelijoiden pääsy Suomeen tehdään mahdollisimman yksinkertaiseksi. EK kannattaa D-viisumin käyttöönottoa myös korkeakouluopiskelijoille. Tämä mahdollistaisi sen, että korkeakouluopiskelijat voisivat tehdä oleskelulupahakemuksen sähköisesti lähtömaassaan, ja saada maahantuloa varten kansallisen D-viisumin. Varsinaisen oleskeluluvan myöntämisen edellytykset Maahanmuuttovirasto tutkisi normaalisti.

Kansainvälisten opiskelijoiden ja henkilöstön integroiminen suomalaiseen työelämään ja yhteiskuntaan on aivan keskeistä. EK haluaa ehdottomasti olla mukana edistämässä selonteon tavoitetta, jossa 75 prosenttia tutkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista työllistyy Suomeen. Jotta tavoitteessa onnistutaan, korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä on tiivistettävä huomattavasti nykyisestä. Vahvat osaamiskeskittymät ovat hyviä paikkoja viedä tätä kehitystä vahvasti eteenpäin.

Korkeakoulujen toimintamallien ja rakenteiden uudistaminen on kannatettavaa, kunhan uudistaminen tukee korkeakoulujen profiloitumista ja lisää korkeakoulujen kykyä palvella yhteiskunnan osaamis- ja työvoimatarpeita ja tieteen vaatimuksia tasapainoisesti. EK pitää korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 -linjauksia oikeansuuntaisina ja niiden täytäntöönpano on vielä kesken.

Selonteon linjaus epätarkoituksenmukaisen pitkien koulutusputkien ja päällekkäisen kouluttautumisen johtavien rakenteiden purkamisesta on EK:n näkökulmasta lämpimästi kannatettava. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytänteiden kehittämiseksi ja korkeakoulutuksen osaamisperustaisuuden vahvistamiselle on edelleen tarvetta. Teema linkittyy vahvasti myös jatkuvan oppimisen tarjonnan kehittämiseen. Korkeakoulujen digivisio yhtenäisestä digitaalisesta palveluympäristöstä on juuri sellaista yhteistyötä ja synergioiden hakemista, jota on tärkeää tukea ja edistää myös ministeriön toimesta.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tieteen ja tutkitun tiedon tavoitteista ja visioista on linjattu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 ja tutkimus ja innovaationeuvoston visiossa. Kansallinen TKI-tiekartta konkretisoi mainittuja visioita ja siksi on ihan perusteltua, että selonteossa tieteen ja tutkitun tiedon rooli jää vähäisemmäksi. EK haluaa kuitenkin korostaa, että koulutusta ja tutkimus- sekä innovaatiotoimintaa tulee kehittää yhdessä, ei erillisinä. Suomen menestyksen pohjana on koulutuksen, tieteen ja tiedon arvostamisen ja niihin panostamisen ohella koulutuksen, tieteen ja elinkeinoelämän tiivis yhteys. Osaamiskeskittymät, joissa eri kasvuvaiheissa olevat kaikenkokoiset yritykset toimivat yhdessä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa ovat avain Suomen kasvuun myös tulevaisuudessa. Erityisesti digitalisaatio ja ilmastonmuutoksen torjunnan ratkaisujen tuottaminen vaatii kaikilta koulutusasteilta järjestelmällistä uudistamista.

Tieteen ja tutkitun tiedon toimenpiteissä ei mainita innovaatioita lainkaan. EK pitää tärkeänä, että selontekoon nostettaisiin TKI-tiekartan linjaus kansainvälisesti kilpailukykyisten osaamiskeskittymien rakentamisesta. Tämä mahdollistaisi osaltaan voimakkaasti TKI-toimintaan investoivien yritysten määrän kasvattamisen.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Jatkuva oppiminen on vastaamista työelämän muuttuviin tarpeisiin, ja on kohtalon kysymys koko Suomelle, miten koulutusjärjestelmä tässä onnistuu. Uudet osaamistarpeet nousevat megatrendien ja yritysten TKI-toiminnan kautta ja suurin osa uuden oppimisesta työikäisillä tapahtuu työssä. Jatkuvan oppimisen kokonaisuudessa kuitenkin myös koulutusjärjestelmän tarjonta on merkityksellinen.

Jatkuvaa oppimista ei voida tarkastella muusta koulutustarjonnasta erillisenä järjestelmänä, vaan koko koulutusjärjestelmän tulee palvella jatkuvaa oppimista. Koko koulutusjärjestelmän kannalta on kriittinen kysymys, miten yhteistyö työelämän ja yritysten kanssa toimii. Yritykset hankkivat tarvittavan osaamisen sieltä missä se on saatavilla. On suomalaisen koulutusjärjestelmän etu, että se kehittyy työelämän muutoksen mukana ja tukee yrityksiä työelämän muutoksessa. On välttämättömän tärkeää, että suomalaista jatkuvan oppimisen järjestelmää ei rakenneta aliedustettujen ryhmien palvelujen, vaan työelämän osaamistarpeiden näkökulmasta.

Jatkuvan oppimisen palvelurakenteen tulee olla ensisijaisesti digitaalinen. Digitalisaatio tuo jatkuvan oppimisen kohdalla paitsi uusia osaamistarpeita, mutta ennen kaikkea se tarjoaa uutta teknologiaa, joka mahdollistaa jatkuvan oppimisen palvelujen tarjoamisen nykyistä laajemmin. Laaja ja laadukas jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus edellyttää resursointia, ja tästä olisi paikallaan linjata selonteossa.

Jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelurakenne on tärkein jatkuvan oppimisen uudistus ja se tulee toteuttaa OKM:n ja TEM:n yhteistyössä. Asiakaslähtöisesti on tarpeen rakentaa neuvonta ja ohjaus, itseopiskelumahdollisuudet, jatkuvaa oppimista tukevat työvoimapalvelut sekä lyhytkestoinen koulutustarjonta. Palvelun kohderyhmänä olisivat kaikki työikäiset, oli sitten kyse työttömistä työnhakijoista, koulutukseen hakeutujista tai työssä olevista ihmisistä. Tarvitaan yhteinen digitaalinen alusta, johon linkitetään saumattomasti niin julkisten kuin yksityisten toimijoiden palvelut ja sisällöt jatkuvan oppimisen alueelta. Palvelun kehityksen tulee kytkeytyä saumattomasti TE-palveluiden Työmarkkinatorin ja korkeakoulujen digivisiotyössä valmisteltaviin palveluihin.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Maailman muuttuessa nopeasti myös opettajien osaamistarpeet muuttuvat ja uudistuvat. Selonteossa mainittujen lisäosaamisten (mm. erilaisten oppijoiden kohtaaminen ja kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatus ja opetus sekä digipedagogiikka) ohella opettajien on välttämätöntä saada osaamista esimerkiksi yrittäjyydestä ja yrittäjämäisistä toimintatavoista, yhteistyöstä työelämän kanssa sekä talousosaamisesta. Opettaja lienee niitä ammatteja, joita teknologia ei hävitä. Opettajien työnkuvaa teknologian kehitys sen sijaan tulee toivottavasti muuttamaan. Erilaiset oppimisteknologian ratkaisut kuten oppimisanalytiikka omaavat valtavasti potentiaalia tukea opettajan työtä.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Koulutuspoliittisessa selonteossa on varauduttava siihen, että työperäinen maahanmuutto Suomeen lisääntyy voimakkaasti vuoteen 2040 mennessä. Maahanmuuttajat yleensä eikä edes työperäiset maahanmuuttajat ole mikään homogeeninen ryhmä. Yksin muuttavien osajien ohella Suomen pitää houkutella myös kokonaisia perheitä. Tämä tarkoittaa sitä, että myös koulutusjärjestelmän kohtaamat haasteet ovat moninaisia. Yksi selkeä ratkaisu olisi lisätä englanninkielisen koulutuksen järjestämistä eri koulutustasoilla.

Samalla on pohdittava myös uudenlaisia tapoja kotimaisten kielten opettamiseen, sillä kotimaisten kielten oppiminen edistää Suomeen integroitumista. Ajasta ja paikasta riippumaton digitaalinen tarjonta kotimaisten kielten opiskeluun olisi tarpeellinen Suomeen töihin muuttaneille. Kielikoulutus on aina järjestettävä niin, ettei siitä ole haittaa työssäkäynnille.

Maahanmuuttajanuorten oppimistulosten eriytyminen kantaväestöstä on erittäin huolestuttavaa. EK näkee, että perustaitoihin panostaminen ja oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tuki ovat hyviä keinoja myös maahanmuuttaja- ja maahanmuuttajataustaisten nuorten oppimistulosten vahvistamiseen.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Susiluoto Taina
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Vieltojärvi Mikko
Elinkeinoelämän keskusliitto EK